

Social- och hälsovårdsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om elev- och studerandevård och till vissa lagar som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om elev- och studerandevård och till vissa lagar som har samband med den (RP 19/2022 rd): Ärendet har remitterats till social- och hälsovårdsutskottet för betänkande och till kulturutskottet för utlåtande.

Utlåtande

Utlåtande har lämnats av

- kulturutskottet KuUU 7/2022 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört (distanskontakt)

- konsultativ tjänsteman Arja Ruponen, social- och hälsovårdsministeriet
- jurist Titta Honkala, social- och hälsovårdsministeriet
- specialsakkunnig Marja Penttilä, social- och hälsovårdsministeriet
- jurist Anni Ritari, social- och hälsovårdsministeriet
- regeringsråd Anne-Marie Brisson, undervisnings- och kulturministeriet
- undervisningsråd Anne Ekroth, undervisnings- och kulturministeriet
- biträdande dataombudsman Heljä-Tuulia Pihamaa, Dataombudsmannens byrå
- undervisningsråd Kristiina Laitinen, Utbildningsstyrelsen
- överläkare Marke Hietanen-Peltola, Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- utvecklingschef Irmeli Myllymäki, Finlands Kommunförbund
- ordförande Jaana Kähkönen, Skolkuratorer rf
- ordförande Jari Lipsanen, Finlands Psykologförbund rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- barnombudsman Elina Pekkarinen, Barnombudsmannens byrå
- Södra Karelens social- och hälsovårdsdistrikt
- Folkpensionsanstalten
- Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira)
- Tammerfors stad
- Finlands Yrkesstuderandes Centralförbund - SAKKI rf

Betänkande ShUB 4/2022 rd

- Suomen koulu- ja opiskeluterveyden yhdistys Skooppi ry
- Finlands Gymnasistförbund rf
- Alliansen för Finlands Studerande - OSKU rf
- Finlands Föräldraförbund rf
- justitieministeriet.

Inget yttrande av

- Studenternas hälsovårdsstiftelse.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår ändringar i lagen om elev- och studerandevård, hälso- och sjukvårdslagen, lagen om studerandehälsovård för högskolestuderande, socialvårdslagen och lagen om elektronisk behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården. Propositionen hänför sig till social- och hälsovårdsreformen, där ansvaret för att ordna social- och hälsovårdstjänster överförs från kommunerna till välfärdsområdena. Enligt vad som föreslås ändras lagen om elev- och studerandevård och hälso- och sjukvårdslagen så att vissa bestämmelser preciseras för att motsvara social- och hälsovårdsreformen. Syftet med de föreslagna ändringarna är att säkerställa samarbetet inom elevhälsan mellan kommunen, andra utbildningsanordnare och välfärdsområdet. Välfärdsområdet ska bilda en regional samarbetsgrupp med utbildningsanordnarna inom sitt område. Därtill ska både utbildningsanordnarna och välfärdsområdet ha elevhälsoplaner.

Det föreslås att tillgången till tjänster för elever och studerande förbättras genom att läroanstaltens personal ges möjlighet att ta kontakt med alla elevhälsotjänster. Till hälso- och sjukvårdslagen fogas nya bestämmelser om elevhälsotjänster, där bland annat principen om närservice för elevhälsotjänster tryggas. Skyddet för elevers och studerandes personuppgifter förbättras genom en precisering av de bestämmelser som gäller elevhälsans register, behandlingen av personuppgifter och sekretessen i fråga om uppgifter som uppkommit inom elevhälsan. Dessutom föreslås en övergångsperiod i fråga om registrering av kurators och psykologers klienthandlingar i den riksomfattande arkiveringstjänsten. Inga ändringar föreslås i elevhälsotjänsternas innehåll.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2023.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Propositionen hänför sig till den reform av social- och hälsovården som riksdagen har godkänt (RP 241/2020 rd, RSv 111/2021 rd). I samband med reformen överförs tjänsterna inom skolhälsovården och studerandehälsovården samt psykolog- och kuratorstjänsterna inom elevhälsan (nedan elevhälsotjänster) på samma sätt som andra uppgifter inom social- och hälsovården till välfärdsområdena. Kommunernas undervisningsväsende och andra utbildningsanordnare svarar fortfarande för att ordna den grundläggande utbildningen och utbildningen på andra stadiet.

Betänkande ShUB 4/2022 rd

De viktigaste förslagen i den aktuella propositionen gäller säkerställande av samarbetet mellan kommunen, andra utbildningsanordnare och välfärdsområdet, utvidgningar i fråga om hänvisande till elevhälsotjänster samt behandling av de studerandes personuppgifter och registreringen av uppgifter. Det föreslås att principen om närservice i tillämpliga delar utsträcks till alla elevhälsotjänster. Inga ändringar föreslås i de tjänsternas innehåll.

Social- och hälsovårdsutskottet anser att propositionen är motiverad för att säkerställa ett fungerande samarbete mellan kommunen och välfärdsområdet inom elevhälsan och för att främja lika tillgång till elevhälsotjänster. Även kulturutskottet har i sitt utlåtande till social- och hälsovårdsutskottet (KuUU 7/2022 rd) ansett att propositionen är nödvändig och ändamålsenlig samt en naturlig fortsättning på den tidigare godkända regleringen om välfärdsområden. Social- och hälsovårdsutskottet tillstyrker lagförslagen, men med följande anmärkningar.

Samarbete mellan kommuner, utbildningsanordnare och välfärdsområden

Ett syfte med reformen av social- och hälsovården är att få elevhälsotjänsterna och servicekedjorna att fungera bättre än för närvarande så att varje elev och studerande får det stöd och den vård och behandling de behöver i rätt tid. Social- och hälsovårdsutskottet har vid behandlingen av vårdreformen ansett att välfärdsområdena har bättre förutsättningar än enskilda kommuner att organisera tjänsterna inom elev- och studerandevården, inklusive kurators- och psykologtjänsterna, samt till exempel nära anknutna mentalvårdstjänster för barn och unga till en ändamålsenligare funktionell helhet (ShUB 16/2021 rd). Samtidigt betonade utskottet dock att fungerande elevhälsotjänster förutsätter samarbete mellan välfärdsområdena, kommunerna och undervisnings- och utbildningsanordnarna. Även kulturutskottet har i sitt utlåtande om den aktuella propositionen betonat att man genom ett fungerande samarbete mellan välfärdsområdena och kommunerna säkerställer att elevhälsotjänsterna fungerar i rätt tid.

I propositionen föreslås det att samarbetet mellan kommunerna och utbildningsanordnarna samt välfärdsområdet i huvudsak ska grunda sig på verksamheten i den regionala samarbetsgruppen för elevhälsa och på den regionala elevhälsoplanen. Enligt den föreslagna 14 a § i lagen om elev- och studerandevård är välfärdsområdena skyldiga att tillsammans med kommunerna och andra utbildningsanordnare inom sitt område bilda en regional samarbetsgrupp för elevhälsa, som behandlar samarbetsfrågor mellan utbildningsanordnarna och välfärdsområdet och följer upp tillhandahållandet av elevhälsotjänster. Enligt propositionen ska samarbetsgruppen bestå av företrädare för utbildningsanordnarna, för minderåriga barns föräldrar eller vårdnadshavare samt för de studerande i området samt vid behov företrädare för andra samarbetspartner.

Utskottet anser att det är nödvändigt att skapa samarbetsstrukturer för att säkerställa att elevhälsotjänsterna fungerar och är jämlika. Samtidigt betonar utskottet att samarbete mellan välfärdsområdena och kommunerna behövs i stor utsträckning också inom andra tjänster för barn, unga och familjer. Vid utskottets sakkunnighörande framfördes att det regionala samarbetet inom elevhälsan skulle kunna genomföras på något annat sätt än genom en separat samarbetsgrupp, exempelvis som en del av en samarbetsgrupp som i större utsträckning behandlar tjänster för barn och unga. Utskottet konstaterar att samarbetsstrukturerna inom elevhälsan utgör en del av en större helhet av samarbete mellan välfärdsområdena och kommunerna och att välfärdsområdena och

Betänkande ShUB 4/2022 rd

kommunerna även kan besluta att organisera den regionala samarbetsgruppen för elevhälsa på det sätt de anser ändamålsenligt inom ramen för de nu föreslagna bestämmelserna.

Enligt den föreslagna 13 § i lagen om elev- och studerandevård ska utbildningsanordnarna utarbeta en elevhälsoplan för att genomföra den samlade elevhälsan. Planen liknar till innehållet läroanstaltens elevhälsoplan enligt den gällande lagen. Enligt den föreslagna 13 a § i lagen om elev- och studerandevård ska den regionala samarbetsgruppen för elevhälsa för sin del bereda en regional plan med målen och principerna för det regionala genomförandet av elevhälsan. Planen ska grunda sig på de elevhälsoplaner som utbildningsanordnarna inom välfärdsområdet utarbetat och fogas till den regionala välfärdsplanen för barn och unga. Välfärdsplanen ska beaktas i den strategiska planeringen av välfärdsområdet, och förslaget stärker därför också elevhälsotjänsternas ställning som basservice för barn och unga i strategi- och budgetprocessen för välfärdsområdet.

Social- och hälsovårdsutskottet anser det vara bra att bestämmelser om innehållet i de planer som utarbetas på olika nivåer, om de inbördes kopplingarna och om kopplingarna till välfärdsplanerna och budgetprocesserna utfärdas för att undvika överlappningar. Kulturutskottet anser i sitt utlåtande att de planer på olika nivåer som föreslås i propositionen och deras samband med andra välfärdsplaner och budgetprocesser bildar en ändamålsenlig helhet på olika nivåer och att det heläckande innehållet i planerna sammanför de planer som för närvarande bereds som separata processer.

Social- och hälsovårdsutskottet betonar att läroanstalterna och elevhälsan har en väsentlig roll i främjandet av elevernas och de studerandes välbefinnande och psykiska hälsa samt i förebyggandet av utslagning, vilket förutsätter ett smidigt multiprofessionellt samarbete inom elevhälsan samt en tydlig definition av olika aktörers uppgiftsbeskrivningar. Därför anser utskottet att det är viktigt att man i samarbetsgrupperna och vid utarbetandet av elevhälsoplanen också beaktar elevernas och de studerandes behov av andra hälso- och sjukvårdstjänster samt i synnerhet tjänster som anknyter till främjandet av psykisk hälsa. Utskottet instämmer i kulturutskottets åsikt att representanter för aktörer som lokalt inom välfärdsområdet har koppling till ämnet i ett vidare perspektiv än elevhälsan tar del i att utarbeta, genomföra, följa upp och utveckla planerna.

Tillgången till elevhälsotjänster

Regeringens proposition innehåller också förslag till förbättring av tillgången till hjälp och stöd för elever och studerande i en läroanstaltsmiljö. I propositionen föreslås det att 16 § i lagen om elev- och studerandevård ändras så att anställda vid läroanstalter är skyldiga att utan dröjsmål kontakta elevhälsopersonalen och trots sekretessbestämmelserna lämna de uppgifter som behövs för bedömningen av stödbehovet, om den anställde bedömer att eleven och den studerande behöver elevhälsotjänster. Möjligheten att ta kontakt utvidgas således från enbart kuratorer och psykologer till skol- och studerandehälsovården. Utskottet anser att ändringen är viktig med tanke på elevernas och de studerandes rätt till hjälp och stöd i rätt tid.

Tillgången till elevhälsotjänster säkerställs också genom den nya 15 a § som föreslås i hälso- och sjukvårdslagen. Den innehåller bestämmelser om elevhälsotjänsterna inom välfärdsområdet och om hur de ska ordnas, om samarbetet mellan kommunen och välfärdsområdet och om principen om närsservice inom elevhälsotjänsterna. Enligt bestämmelsen ska elevhälsotjänsterna bilda en

Betänkande ShUB 4/2022 rd

enhetlig funktionell helhet så att eleverna och de studerande utan dröjsmål får det stöd de behöver av yrkesutbildade personer inom elevhälsan. Detta förutsätter en fungerande arbetsfördelning mellan olika yrkesutbildade personer inom elevhälsan och ett smidigt informationsutbyte. Utskottet anser att det med tanke på tillgången till elevhälsotjänster är särskilt viktigt att man i bestämmelsen tryggar principen om närservice för tjänsterna, alltså att elevhälsotjänsterna i första hand ska ordnas i skolan eller läroanstalterna eller i deras omedelbara närhet. Utskottet betonar att elevhälsotjänsterna har en väsentlig roll när det gäller att trygga elevernas och de studerandes välbefinnande och att tjänsterna i första hand ska ordnas så att de är förenliga med elevernas och de studerandes bästa.

Social- och hälsovårdsutskottet betonar att elevhälsotjänsterna ska ordnas på så sätt att också deras tillgänglighet beaktas. Kulturutskottet har i sitt utlåtande särskilt betonat tillgängligheten till digitala tjänster för synskadade studerande. Social- och hälsovårdsutskottet anser det vara viktigt att alla studerande har lika tillgång till elevhälsotjänster oberoende av funktionsnedsättning.

Skyddet för privatlivet och personuppgifter

I propositionen föreslås det att bestämmelserna om antecknande, registerföring och utlämning av uppgifter inom den individuellt inriktade elevhälsan preciseras så att bestämmelserna bättre uppfyller kraven i EU:s dataskyddsförordning. Samtidigt föreslås det att bestämmelserna om anteckningspraxis för olika yrkesgrupper preciseras. Målet är att informationsöverföringen ska fungera ändamålsenligt och inte försvåra elevens eller den studerandes möjligheter att få hjälp.

Enligt propositionen har informationsöverföringen mellan undervisningsväsendet och elevhälsan varit förenad med utmaningar och verksamhetssätten i anslutning till behandlingen av personuppgifter inom elevhälsan har ofta upplevts vara svårbegripliga. För att trygga elevens eller den studerandes tillgång till tjänster anser social- och hälsovårdsutskottet att det är viktigt att bestämmelserna om informationsgången mellan personalen inom undervisningsväsendet och elevhälsan preciseras. Samtidigt delar utskottet kulturutskottets åsikt att det som en del av förbättringen av informationsgången är viktigt att ägna uppmärksamhet åt att dataskyddet och informations säkerheten i fråga om de studerandes personuppgifter förverkligas. Dessutom betonar utskottet i likhet med kulturutskottet att olika aktörer inom elevhälsan ska ges tillräckliga anvisningar för att säkerställa informationsgången i enlighet med elevens och den studerandes intresse samt en lag-enlig och informationssäker behandling av personuppgifter. Utskottet föreslår ett uttalande om detta (*Utskottets förslag till uttalande*).

Utskottet konstaterar att den föreslagna regleringen är nationell speciallagstiftning som kompletterar EU:s dataskyddsförordning. I propositionen föreslås nationella specialbestämmelser om behandling av personuppgifter i 16 § (Kontakt för att få elevhälsotjänster), 20 § (Anteckning av uppgifter inom den individuellt inriktade elevhälsan) och 21 § (Den individuellt inriktade elevhälsans register) i lagen om elev- och studerandevård. I den föreslagna regleringen används således det nationella handlingsutrymmet för regleringen enligt artikel 6.3 i dataskyddsförordningen. Grundlagsutskottet har i sin utlåtandepaxis ansett att vi med tanke på tydligheten framöver bör förhålla oss restriktiva när det gäller att införa nationell speciallagstiftning. Sådan lagstiftning bör vara avgränsad till nödvändiga bestämmelser inom ramen för det nationella handlingsutrymme som dataskyddsförordningen medger (GrUU 14/2018 rd).

Betänkande ShUB 4/2022 rd

Utskottet konstaterar att den rättsliga grunden för behandlingen enligt dataskyddsförordningen och användningen av det nationella handlingsutrymmet har motiverats på behörigt sätt i propositionen. Vid sakkunnighörandet i utskottet har man dock fäst uppmärksamhet vid tydligheten i motiveringen till bestämmelserna om register och registerföring i 21 § i lagen om elev- och studerandevård.

I 21 § 2 mom. i lagen om elev- och studerandevård föreslås dessutom en ny mening där det sägs att om en privat utbildningsanordnare eller staten ordnar social- och hälsovårdstjänster i enlighet med 9 § 2 mom. eller 10 §, är den personuppgiftsansvarig för journalhandlingarna eller för klientjournalerna inom socialvården. Enligt specialmotiveringen ska en privat utbildningsanordnare eller staten vara personuppgiftsansvarig för journalhandlingarna eller för klientjournalerna inom socialvården när den ordnar de tjänster som avses i bestämmelsen. Utfrågade sakkunniga har fäst uppmärksamhet vid att *skyldigheten* att vara personuppgiftsansvarig kan betraktas som en oklar formulering.

Utskottet anser att den föreslagna regleringen är motiverad med beaktande av oklarheterna i informationshanteringen inom elevhälsan. Enligt erhållen utredning har syftet med regleringen varit att säkerställa att det inte till någon del råder oklarhet om den personuppgiftsansvarige, när man i regleringen utöver 10 § i den gällande lagen också beaktar de tjänster som avses i 9 § 2 mom. Utskottet betonar dock att det inte är någon särskild skyldighet att bli personuppgiftsansvarig, utan i enlighet med artikel 4.7 i dataskyddsförordningen avses med personuppgiftsansvarig en aktör som ensamt eller tillsammans med andra bestämmer ändamålen och medlen för behandlingen av personuppgifter.

I 21 § 3 mom. i lagen om elev- och studerandevård föreslås bestämmelser om utnämning av ansvarspersoner för patientregistret och socialvårdens klientregister. Utskottet konstaterar att den personuppgiftsansvariges ansvar följer direkt av dataskyddsförordningen och att man i princip bör avstå från reglering som överlappar dataskyddslagstiftningen. Utskottet anser dock utifrån erhållen utredning att det är motiverat att föreskriva om ansvarspersoner för registren över journalhandlingar och klientjournaler inom socialvården i de situationer där den privata utbildningsanordnaren och staten är serviceanordnare. Genom den föreslagna bestämmelsen säkerställs det att social- och hälsovårdslagstiftningen iakttas vid hanteringen av handlingar. Det är således fråga om informativ reglering som behövs med beaktande av oklarheterna i informationshanteringen inom elevhälsan.

Utskottet föreslår att ordalydelsen i 21 § 2 och 3 mom. i lagförslag 1 preciseras så att det i momenten hänvisas till klienthandlingar i stället för till klientjournaler, för att bestämmelsen ska omfatta alla klienthandlingar inom socialvården. Dessutom föreslår utskottet att ordalydelsen i 3 mom. förtydligas så att en yrkesutbildad person utses till ansvarsperson för att sköta uppgifter i anslutning till registerföringen i stället för registerföringen, eftersom det enligt bestämmelsen är ett kommunalt organ eller utbildningsanordnaren som är personuppgiftsansvarig.

Ikraftträdande

Verkställigheten av lagen förutsätter att Utbildningsstyrelsen i grunderna för läroplanen eller i någon annan föreskrift meddelar föreskrifter om revidering av normdokumenten så att de motsvarar

Betänkande ShUB 4/2022 rd

lagförslaget. Enligt förslaget till ikraftträdandebestämmelse för lagen om elev- och studerandevård ska Utbildningsstyrelsen förnya grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen, grunderna för läroplanen för gymnasieutbildningen samt föreskriften om de centrala principerna och målen för studerandevården inom yrkesutbildningen så att de överensstämmer med den lagen på det sättet att utbildningsanordnare kan ta i bruk elevhälsoplaner enligt lagens 13 § den 1 augusti 2023.

Kulturutskottet noterar i sitt utlåtande att de normdokument som krävs för förslaget till reform av lagen om elev- och studerandevård enligt propositionen i väsentlig grad hänför sig till hela tillämpningsområdet för lagen om elev- och studerandevård (1 § i lagen om elev- och studerandevård) och att ändringen således gäller fler normer som ska revideras än vad som framgår av den föreslagna bestämmelsen. Social- och hälsovårdsutskottet föreslår att lagens ikraftträdandebestämmelse ändras i enlighet med kulturutskottets utlåtande så att den omfattar alla utbildningsformer som omfattas av tillämpningsområdet för lagen om elev- och studerandevård.

Styrning och tillsyn

Styrningen och utvecklingen av elevhälsan på riksnivå är indelad i två olika förvaltningsområden. Utbildningsstyrelsen och Institutet för hälsa och välfärd har en roll i styrningen och utvecklingen av elevhälsan i enlighet med sitt eget förvaltningsområde och sitt uppdrag. Social- och hälsovårdsutskottet delar kulturutskottets åsikt att det också framöver behövs ett gott samarbete mellan Utbildningsstyrelsen och Institutet för hälsa och välfärd för att skolor och läroanstalter samt kommuner och välfärdsområden ska kunna ta till sig de arbetssätt som reformen förutsätter.

Kulturutskottet har i sitt utlåtande betonat vikten av att följa upp reformen och fäst uppmärksamhet vid sitt förslag till uttalande (KuUU 5/2021 rd, förslag till uttalande 1), som riksdagen har godkänt (RSv 111/2021 rd, uttalande 6) utifrån social- och hälsovårdsutskottets betänkande (ShUB 16/2021 rd). Genom uttalandet förutsatte riksdagen att regeringen bevakar och utvärderar kvaliteten på elev- och studerandevårdstjänsterna samt hur ordnandet av kurators- och psykologtjänsterna som närservice i skolornas och läroanstalternas lokaler har utfallit. Enligt uttalandet ska regeringen utan dröjsmål vidta behövliga åtgärder, om de mål för lagen som riksdagen har godkänt inte uppnås.

Social- och hälsovårdsutskottet anser i likhet med kulturutskottet att reformen bör följas och utvärderas redan från och med övergångsskedet för att man ska kunna ingripa i eventuella problem med verkställigheten.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Social- och hälsovårdsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 2—5 i proposition RP 19/2022 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner lagförslag 1 i proposition RP 19/2022 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Betänkande ShUB 4/2022 rd

Riksdagen godkänner två uttalanden. (Utskottets förslag till uttalanden)

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av lagen om elev- och studerandevård

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om elev- och studerandevård (1287/2013) 12 § och 26 § 2 mom., av dem 12 §
sådan den lyder i lag 1501/2016,
ändras 1 § 4 mom., 3 § 4 mom., 13, 16 och 20–22 §, av dem 1 § 4 mom. sådant det lyder i lag
1255/2020, 13 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 791/2014 och 1501/2016, 20 § sådan den
lyder delvis ändrad i lag 1409/2014 och 21 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 633/2021, samt
fogas till lagen nya 13 a och 14 a § som följer:

1 §

Lagens tillämpningsområde

Bestämmelserna om studerande, utbildningsanordnare och läroanstalter i denna lag gäller även elever, utbildningsanordnare och skolor enligt lagen om grundläggande utbildning. Bestämmelserna om välfärdsområden i denna lag gäller även Helsingfors stad. Bestämmelserna i 13 a § 4 mom. tillämpas dock inte på Helsingfors stad. Bestämmelserna om välfärdsområdesfullmäktige i 13 a § och 14 § tillämpas på Helsingfors stadsfullmäktige.

3 §

En samlad elevhälsa

Verksamheten inom elevhälsan genomförs som undervisningsväsendets samt välfärdsområdets sektorsövergripande systematiska samarbete med de studerande och deras vårdnadshavare samt vid behov med andra samarbetsparter.

Betänkande ShUB 4/2022 rd

2 kap.

Anordnande av elevhälsa

13 §

Utbildningsanordnarens elevhälsoplan

Utbildningsanordnaren ska utarbeta en elevhälsoplan för genomförandet av den samlade elevhälsan. Utbildningsanordnarens elevhälsoplan ska innehålla målen och de centrala principerna för att genomföra elevhälsan samt åtgärder för att genomföra och följa upp elevhälsan (*egenkontroll*).

Utbildningsanordnaren svarar för att planen, i syfte att genomföra, utvärdera och utveckla elevhälsan, innehåller följande uppgifter för varje läroanstalt:

- 1) en uppskattning av det totala behovet av elevhälsa och de elevhälsotjänster som är tillgängliga,
- 2) läroanstaltens åtgärder för att främja den generellt inriktade elevhälsan och tillhandahålla de stödinsatser som behövs,
- 3) sättet att ordna samarbete med de studerande och deras familjer samt med dem som arbetar vid läroanstalten och andra aktörer som bidrar till de studerandes välbefinnande,
- 4) en plan för hur de studerande ska skyddas mot våld, mobbning och trakasserier samt åtgärder för att främja de studerandes hälsa och välbefinnande i enlighet med 6 §.

Planen ska utarbetas i samverkan med läroanstalternas personal, elevhälsotjänsterna, de studerande och deras vårdnadshavare.

Utbildningsstyrelsen ska i grunderna för läroplanen eller i någon annan föreskrift ange hur utbildningsanordnarens elevhälsoplan ska utarbetas. Till den del föreskrifterna gäller elevhälsotjänster bereder Utbildningsstyrelsen dessa föreskrifter i samverkan med Institutet för hälsa och välfärd.

Utbildningsanordnaren ska följa genomförandet av elevhälsoplanen vid läroanstalterna och se över planen vid behov.

De elevhälsoplaner som utarbetats av utbildningsanordnare som är verksamma inom kommunens område ska fogas till kommunens i 12 § 1 mom. i barnskyddslagen avsedda välfärdsplan för barn och unga.

13 a §

Regional elevhälsoplan

För ordnandet av de elevhälsotjänster som ett välfärdsområde ansvarar för ska välfärdsområdet för varje fullmäktigeperiod ha en regional elevhälsoplan. Planen godkänns av välfärdsområdesfullmäktige och den ska ses över vid behov.

Den regionala elevhälsoplanen grundar sig på de i 13 § avsedda elevhälsoplaner som utarbetats av utbildningsanordnare inom välfärdsområdets område, och den ska innehålla

- 1) målen och de centrala principerna för det regionala genomförandet av elevhälsotjänsterna,
- 2) en plan för samarbetet mellan välfärdsområdet och utbildningsanordnarna för genomförandet av den samlade elevhälsan,

Betänkande ShUB 4/2022 rd

3) sådana uppskattningar av det totala behovet av elevhälsotjänster som framgår av de elevhälsoplaner som utarbetats av utbildningsanordnare inom välfärdsområdets område samt andra eventuella behövliga åtgärder,

4) en plan för fördelningen av elevhälsotjänsternas resurser,

5) åtgärder för att genomföra och följa upp den regionala elevhälsoplanen.

I den regionala elevhälsoplanen ska tillgodoseendet av de studerandes språkliga rättigheter i elevhälsotjänsterna beaktas.

Den elevhälsoplan som avses i denna paragraf ska fogas till den regionala välfärdsplan för barn och unga som avses i 12 § 3 mom. i barnskyddslagen.

I kommunens välfärdsplan för barn och unga, som avses i 13 §, ska Helsingfors stad ta in de i 2 mom. i denna paragraf avsedda uppgifterna och beakta de språkliga rättigheterna med iakttagande av 3 mom.

14 a §

Regional samarbetsgrupp för elevhälsa

Välfärdsområdet ska tillsammans med kommunerna inom sitt område bilda en regional samarbetsgrupp för elevhälsa (*samarbetsgrupp*). Om det inom välfärdsområdets område utöver kommunen finns andra utbildningsanordnare, ska dessa vara representerade i samarbetsgruppen. I samarbetsgruppen ska det dessutom ingå representanter för föräldrar eller vårdnadshavare till minderåriga och för de studerande, representanter för de anställda inom elevhälsan samt vid behov andra samarbetsparter.

Samarbetsgruppen är ett samarbetsorgan för välfärdsområdet och utbildningsanordnare som är verksamma inom dess område. Samarbetsgruppen har till uppgift att

1) för välfärdsområdesfullmäktige bereda en regional elevhälsoplan som avses i 13 a §,

2) följa genomförandet av den regionala elevhälsoplan som avses i 13 a § och dessutom följa genomförandet av samarbetet mellan elevhälsotjänsterna, utbildningsanordnarna, social- och hälsovårdstjänsterna och andra behövliga tjänster,

3) behandla frågor som gäller samarbetet inom elevhälsan mellan välfärdsområdet och utbildningsanordnare som är verksamma inom dess område,

4) sköta andra uppgifter som separat tilldelats den än de som avses i 1–3 punkten.

I den regionala samarbetsgruppen för elevhälsa inom ett tvåspråkigt välfärdsområde ska båda nationalspråken vara representerade. Inom ett välfärdsområde där det ingår kommuner som hör till samernas hembygdsområde ska de samiskspråkiga vara representerade i den regionala samarbetsgruppen.

16 §

Kontakt för att få elevhälsotjänster

En anställd vid läroanstalten som bedömer att en studerande behöver elevhälsotjänster ska utan dröjsmål tillsammans med den studerande kontakta en anställd inom skol- eller studerandehälsövården eller elevhälsans psykolog eller kurator och lämna de uppgifter som den anställda vid läroanstalten känner till och som behövs för en bedömning av behovet av stöd.

Betänkande ShUB 4/2022 rd

Om det inte är möjligt att ta kontakt tillsammans, ska den studerande informeras om kontaktagandet och ges möjlighet att samtala om orsakerna till kontaktagandet inom den tidsfrist som anges i 15 § 1 mom.

Den studerandes vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare ska informeras om en anställd inom elevhälsan kontaktas, om inte något annat föreskrivs i 18 § 2 mom. eller i någon annan lag.

20 §

Anteckning av uppgifter inom den individuellt inriktade elevhälsan

Uppgifter som behövs för anordnande och genomförande av individuellt inriktade insatser från elevhälsan ska antecknas i elevhälsojournalen så som anges i denna paragraf. Denna lag gäller inte sådana uppgifter om de studerande som införs i elev- eller studeranderegister för ordnande och genomförande av undervisning eller utbildning.

Yrkesutbildade personer inom hälso- och sjukvården som arbetar med elevhälsan ska anteckna uppgifter om individuellt inriktat arbete för en studerande i journalhandlingarna. Bestämmelser om hur journalhandlingar ska hanteras finns i 12 § i lagen om patientens ställning och rättigheter (785/1992). De kuratorer som arbetar med elevhälsan ska anteckna uppgifter om individuellt inriktat arbete för en studerande i klienthandlingarna inom socialvården. Bestämmelser om behandlingen av uppgifterna finns i lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000). När det gäller anteckningar som görs av elevhälsans kurator iakttas lagen om klienthandlingar inom socialvården (254/2015).

När en studerandes behov av insatser från elevhälsan utreds och stöd för elevhälsan planeras i den sektorsövergripande expertgrupp för elevhälsan som avses i 14 § eller när expertgruppens medlemmar genomför tidigare planerade och överenskomna individuellt inriktade stödinsatser från elevhälsan ska expertgruppens ansvarsperson i elevhälsojournalen anteckna de uppgifter som är nödvändiga för anordnandet och genomförandet av den studerandes elevhälsa. Även andra medlemmar i expertgruppen får trots tystnadsplikten göra anteckningar av detta slag.

Elevhälsojournalen ska föras i fortlöpande och kronologisk form och i fråga om en studerande innehålla följande uppgifter:

- 1) namn, personbeteckning och hemkommun samt för en minderårig eller annars omyndig studerande vårdnadshavarens eller någon annan laglig företrädares namn och kontaktinformation,
- 2) vad ärendet gäller, ärendets bakgrund och vem som inlett ärendet,
- 3) uppgifter om behandlingen av ärendet vid den sektorsövergripande expertgruppens möte, mötesdeltagarna och deras ställning,
- 4) en plan för åtgärder för anordnande av individuellt inriktad elevhälsa för den studerande och de aktörer som svarar för genomförandet och uppföljningen av åtgärderna,
- 5) nödvändiga uppgifter om den studerande i anslutning till de åtgärder inom elevhälsan som har genomförts och ska genomföras,
- 6) datum för anteckningen samt vem som gjort den och dennes yrke eller tjänsteställning.

Om uppgifter i en elevhälsojournal lämnas ut till personer som inte deltar i utredningen av behovet av individuellt inriktade insatser från elevhälsan för den studerande eller i genomförandet av insatserna eller i uppgifter i anslutning till utredningen eller genomförandet, ska det i handlingen antecknas vilka uppgifter som lämnats ut och till vem samt på vilka grunder de lämnats ut.

Betänkande ShUB 4/2022 rd

21 §

Den individuellt inriktade elevhälsans register

Utbildningsanordnaren är personuppgiftsansvarig för ett register över sektorsövergripande individuellt inriktade insatser från elevhälsan (*elevhälsoregister*). I elevhälsoregistret införs de elevhälsojournaler som förs inom den sektorsövergripande individuellt inriktade elevhälsan vid läroanstalten och den studerandes och dennes lagliga företrädares viljeyttringar.

De journalhandlingar som avses i 20 § 2 mom. införs i ett patientregister, för vilket det organ inom välfärdsområdet som tillhandahållit servicen är personuppgiftsansvarigt. De klientjournaler för elevhälsans kurator som avses i det momentet införs i socialvårdens klientregister, för vilket det organ inom välfärdsområdet som tillhandahållit servicen är personuppgiftsansvarigt. Om en privat utbildningsanordnare eller staten ordnar social- och hälsovårdstjänster i enlighet med 9 § 2 mom. eller 10 §, är den personuppgiftsansvarig för journalhandlingarna eller för **klienthandlingarna** inom socialvården.

Om en privat utbildningsanordnare eller staten ordnar social- och hälsovårdstjänster i enlighet med 9 § 2 mom. eller 10 § och utbildningsanordnaren är personuppgiftsansvarig för journalhandlingarna eller för **klienthandlingarna** inom socialvården, ska utbildningsanordnaren utse en yrkesutbildad person inom branschen i fråga till ansvarsperson med uppgift att ha hand om **uppgifter i anknytning till registerföringen**.

Utbildningsanordnaren får inte använda de uppgifter som ingår i ett register som avses i denna paragraf för andra ändamål än för anordnande och genomförande av den aktuella individuellt inriktade elevhälsotjänsten, om inte något annat föreskrivs i lag.

Utöver vad som föreskrivs i denna lag finns det bestämmelser om behandlingen av uppgifter som införs i elevhälsans register i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet, i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning) och i dataskyddslagen (1050/2018).

22 §

Sekretessbelagda uppgifter i elevhälsoregistret

De uppgifter som införts i elevhälsoregister som avses i 21 § 1 mom. och som gäller en studerande eller någon annan enskild person är sekretessbelagda enligt 24 § 1 mom. 30 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

Läroanstaltens personal, yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården som tillhandahåller elevhälsotjänster eller yrkesutbildade personer som på uppdrag av dessa personer eller annars för deras räkning medverkar i åtgärder inom elevhälsan, personer som genomgår undervisningspraktik, andra som medverkar i undervisningen eller den individuellt inriktade elevhälsan och medlemmar i organ som svarar för ordnandet av undervisning och utbildning får inte till en sådan person som inte deltar i den individuellt inriktade elevhälsan för den studerande i fråga lämna ut uppgifter som ingår i elevhälsoregistret eller sådana sekretessbelagda uppgifter om en studerande som de fått kännedom om på något annat sätt, om det inte finns

1) ett specifikt skriftligt samtycke av den berörda personen eller, om denne inte har förutsättningar att bedöma samtyckets betydelse, av dennes lagliga företrädare, eller

Betänkande ShUB 4/2022 rd

2) en bestämmelse i lag som berättigar att uppgifterna lämnas ut.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Utbildningsstyrelsen ska förnya grunderna för ~~läroplanerna för den grundläggande utbildning-
en, grunderna för läroplanen för gymnasieutbildningen samt~~ och föreskriften om de centrala principerna och målen för studerandevården inom yrkesutbildningen så att de överensstämmer med denna lag på det sättet att utbildningsanordnare kan ta i bruk elevhälsoplaner enligt 13 § i denna lag den 1 augusti 2023.

2.

Lag

om ändring av hälso- och sjukvårdslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) 16 och 17 §, sådana de lyder, 16 § delvis ändrad i lag 1293/2013 och 17 § i lag 696/2019, samt
fogas till lagen en ny 15 a § som följer:

15 a §

Elevhälsotjänster

Med *elevhälsotjänster* avses i 16 § avsedda skolhälsovårdstjänster, i 17 § avsedda studerandehälsovårdstjänster för studerande vid gymnasier och inom yrkesutbildning och i 17 a § avsedda psykologtjänster samt de kuratorstjänster som avses i 27 c § i socialvårdslagen.

Välfärdsområdet ska ordna elevhälsotjänster för elever och studerande som genomgår i 1 § i lagen om elev- och studerandevård (1287/2013) avsedd utbildning inom dess område oberoende av elevernas och de studerandes hemkommun. Elevhälsotjänsterna ska bilda en enhetlig funktionell helhet. Vid anordnandet av elevhälsotjänster ska utöver bestämmelserna i denna lag iakttas vad som föreskrivs om elevhälsa i lagen om elev- och studerandevård och i socialvårdslagen.

När välfärdsområdet anordnar elevhälsotjänster ska det samarbeta med utbildningsanordnare. Samarbete ska bedrivas också med föräldrar och vårdnadshavare till elever och minderåriga studerande, elever och studerande, elevhälsopersonal och undervisningspersonal och med andra relevanta aktörer.

Välfärdsområdet ska delta i utarbetandet av läroplanen enligt 15 § i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) till den del den gäller elevvården och samarbetet mellan skolan och hem-

Betänkande ShUB 4/2022 rd

met. Vårdsområdet ska också delta i utarbetandet av läroplanen enligt 12 § i gymnasielagen (714/2018) och det beslutsfattande om hur studerandevården ska ordnas som avses 99 § 1 mom. i lagen om yrkesutbildning (531/2017) till den del dessa gäller studerandevården och samarbetet mellan läroanstalten och hemmet. Ett vårdsområde ska dessutom ha en regional elevhälsoplan i enlighet med 13 a § i lagen om elev- och studerandevård. Vårdsområdet ska också bilda en regional arbetsgrupp för elevhälsa i enlighet med 14 a § i den lagen.

Elevhälsotjänsterna ska vara lättillgängliga för eleverna och de studerande. Vårdsområdet ska i första hand ordna de tjänster som avses i denna paragraf i skolan eller vid läroanstalten. Utbildningsanordnaren ska ställa lokaler som lämpar sig för ordnandet av tjänsterna till vårdsområdets förfogande. Om utbildningsanordnaren inte har möjlighet att erbjuda för ändamålet lämpliga lokaler i skolan eller vid läroanstalten, ska vårdsområdet ordna tjänsterna i sådana för ändamålet lämpade lokaler i skolans eller läroanstaltens omedelbara närhet som utbildningsanordnaren tillhandahåller. Utbildningsanordnaren har rätt till en skälig ersättning av vårdsområdet för de kostnader som orsakas av användningen av lokalerna.

Vad som i 5 mom. föreskrivs om ordnande av elevhälsotjänster i skolor eller i deras omedelbara närhet gäller inte sådan mun- och tandvård som avses i 16 § 1 mom. 4 punkten och inte heller sådana specialundersökningar som avses i 6 punkten i det momentet.

Sådana studerandehälsovårdstjänster som avses i 17 § 1 mom. kan av grundad anledning också ordnas vid en annan enhet som tillhandahåller studerandehälsovårdstjänster. Ordnandet av tjänsterna vid en annan enhet som tillhandahåller studerandehälsovårdstjänster ska vara ändamålsenligt med tanke på de studerandes behov, tjänsternas kvalitet eller patientsäkerheten eller av någon annan därmed jämförbar orsak.

16 §

Skolhälsovård

Till skolhälsovårdstjänsterna för elever inom den grundläggande utbildningen hör

- 1) att främja en sund och trygg skolmiljö och främja välbefinnandet i skolan samt följa upp detta med tre års mellanrum,
- 2) att följa och främja elevernas uppväxt och utveckling samt deras hälsa och välbefinnande enligt årsklass,
- 3) att stödja elevernas föräldrar och vårdnadshavare i fostringsarbetet,
- 4) att tillhandahålla mun- och tandvård för eleverna, i vilken ingår kontroll av munhälsan åtminstone tre gånger och efter individuellt behov,
- 5) att i ett tidigt stadium identifiera och stödja elevens behov av särskilt stöd eller undersökningar och att stödja egenvård av långvarigt sjuka barn i samarbete med de andra aktörerna inom elevvården och att vid behov hänvisa barnet till ytterligare undersökningar och fortsatt vård,
- 6) att tillhandahålla de specialundersökningar som behövs för att fastställa elevens hälsotillstånd.

Till skolhälsovården hör också hälso- och sjukvården under den tid eleven deltar i arbetslivsorientering.

Det vårdsområde inom vars område eleven har sin i 2 § i lagen om hemkommun (201/1994) avsedda hemkommun svarar för skäliga kostnader som orsakas av elevens och en behövlig ledsagares resa i samband med skolhälsovård, om det inte går att kombinera resan med skolresan.

Betänkande ShUB 4/2022 rd

Om en elev som omfattas av skolhälsovård och som fått sådan specialundersökning som avses i 1 mom. 6 punkten inte har sin i 2 § i lagen om hemkommun avsedda hemkommun inom det välfärdsområde inom vars område elevens skola finns, ska det välfärdsområde inom vars område eleven har sin hemkommun ersätta det välfärdsområde som har anskaffat specialundersökningen för kostnaderna för undersökningen och skäliga kostnader för elevens och en behövlig ledsagares resa.

17 §

Studerandehälsovård

Till studerandehälsovården för studerande vid gymnasier och inom yrkesutbildning samt för studerande som avses i 2 § i lagen om studerandehälsovård för högskolestuderande (695/2019) hör

1) att främja en sund och trygg studiemiljö på läroanstalten och främja välbefinnandet bland de studerande samt att följa upp detta med tre års mellanrum,

2) att följa och främja de studerandes hälsa, välbefinnande och studieförmåga, vilket omfattar två periodiska hälsoundersökningar för gymnasieelever och studerande i yrkesläroanstalt och hälsoundersökningar för alla studerande efter individuellt behov,

3) att ordna hälso- och sjukvårdstjänster inom primärvården, inklusive mentalvårdsarbete och alkohol- och drogarbete, främjande av den sexuella hälsan samt mun- och tandvård,

4) att i ett tidigt stadium identifiera den studerandes behov av särskilt stöd och undersökningar och att stödja de studerande och vid behov hänvisa dem till fortsatta undersökningar eller fortsatt vård samt ge vård och utlåtanden som krävs för hänvisning till psykoterapi.

Till studerandehälsovården hör också hälso- och sjukvården under den tid den studerande deltar i annan utbildning som ordnas på arbetsplatsen än sådan som baserar sig på ett läroavtal och i arbetspraktik som ordnas på arbetsplatsen.

Bestämmelser om Folkpensionsanstaltens skyldighet att ordna studerandehälsovård för högskolestuderande finns i lagen om studerandehälsovård för högskolestuderande.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av lagen om studerandehälsovård för högskolestuderande

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om studerandehälsovård för högskolestuderande (695/2019) 37 § och
fogas till 6 § ett nytt 2 mom. samt till 8 § ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 mom. blir 3
mom., som följer:

6 §

Ordnande av studerandehälsovården

När Folkpensionsanstalten ordnar studerandehälsovård för högskolestuderande ska den sam-
arbeta med högskolorna, Studenternas hälsovårdsstiftelse, företrädarna för de studerande och an-
dra relevanta aktörer.

8 §

Produktion av studerandehälsovårdstjänster

När Studenternas hälsovårdsstiftelse producerar studerandehälsovårdstjänster för högskolestu-
derande ska den samarbeta med högskolorna, Folkpensionsanstalten, de studerande och andra re-
levanta aktörer.

37 §

Sökande av ändring

Omprövning får begäras av i 22, 23, 26 och 27 § avsedda beslut av Folkpensionsanstalten och
ett i 34 § avsett beslut av Studenternas hälsovårdsstiftelse. Bestämmelser om begäran om om-
prövning finns i förvaltningslagen (434/2003). Bestämmelser om sökande av ändring i förvalt-
ningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019).

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av 27 c § i socialvårdslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i socialvårdslagen (1301/2014) 27 c § 2 mom., sådant det lyder i lag 635/2021, som följer:

27 c §

Elevhälsans kuratorstjänster

Elevhälsans kuratorstjänster är en del av de elevhälsotjänster som avses i lagen om elev- och studerandevård. Utöver vad som i lagen om elev- och studerandevård föreskrivs om ordnande av elevhälsans kuratorstjänster och deras innehåll ska välfärdsområdet när det ordnar tjänsterna samarbeta med utbildningsanordnare och andra aktörer på det sätt som föreskrivs i 15 a § 3 mom. i hälso- och sjukvårdslagen. Bestämmelser om välfärdsområdets skyldighet att delta i utarbetandet av läroplanen enligt 15 § i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) och 12 § i gymnasielagen (714/2018) och i beslutsfattandet om hur studerandevården ska ordnas enligt 99 § 1 mom. i lagen om yrkesutbildning (531/2017) finns i 15 a § 4 mom. i hälso- och sjukvårdslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag

om ändring av 52 § i lagen om elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till 52 § i lagen om elektronisk behandling av klientuppgifter inom social- och hälsovården (784/2021) ett nytt 14 mom. som följer:

Betänkande ShUB 4/2022 rd

52 §

Övergångsbestämmelser

Med avvikelse från vad som i 8 § 2 mom. föreskrivs om skyldigheten att efter anslutning till de riksomfattande informationssystemtjänsterna spara kundhandlingarna i original i den riksomfattande arkiveringstjänsten ska en tjänstetillhandahållare senast den 1 mars 2025 börja spara handlingar som upprättats av kuratorer och psykologer inom elevhälsan.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Utskottets förslag till uttalanden

1. *Riksdagen förutsätter att statsrådet vidtar behövliga åtgärder för att utarbeta praktiska tillämpningsanvisningar som säkerställer att informationsgången fungerar och att personuppgifter behandlas på behörigt sätt inom elev- och studerandevården samt för att säkerställa att personalen får den utbildning som behövs om korrekt behandling av personuppgifter.*
2. *Riksdagen förutsätter att statsrådet vidtar åtgärder för att säkerställa tillräckliga resurser för elev- och studerandevården, med särskild uppmärksamhet på att eleverna och de studerande erbjuds tillräckliga mentalvårdstjänster i rätt tid och att förebyggande lågtröskeltjänster finns tillgängliga i hela landet.*

Betänkande ShUB 4/2022 rd

Helsingfors 20.4.2022

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Markus Lohi cent
vice ordförande Mia Laiho saml (delvis)
medlem Kim Berg sd
medlem Kaisa Juuso saf
medlem Arja Juvonen saf
medlem Anneli Kiljunen sd
medlem Noora Koponen gröna
medlem Merja Kyllönen vänst
medlem Hanna-Leena Mattila cent
medlem Veronica Rehn-Kivi sv
medlem Minna Reijonen saf
medlem Heidi Viljanen sd
ersättare Aino-Kaisa Pekonen (delvis).

Sekreterare var

utskottsråd Sanna Pekkarinen.